

PROTOKOLL
2021-04-15
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 33
Mål nr Ö 1750-20

JUSTITIERÅD

Ann-Christine Lindeblad, Dag Mattsson (referent), Malin Bonthron, Eric M.
Runesson och Stefan Reimer

JUSTITIESEKRETERARE

Emelie Hansell

PROTOKOLLFÖRARE

Malin Persson

PARTER

Klagande

Norra Stockholm Bygg AB, 556336-3026

Truckvägen 14 A

194 52 Upplands Väsby

Ombud: Advokaterna Helen Täng Nilsson och Erik Wassén

Advokatbyrån Hellgren Linander KB

Box 24053

104 50 Stockholm

Motpart

Per Nycander AB, 556120-3901

Box 7011

187 11 Täby

Ombud: Advokat Peter Degerfeldt och juristen Vanja Hermansson

Landahl Advokatbyrå KB

Box 19143

104 32 Stockholm

ÖVRIGA

Entral AB, 559010-5853

Seldonsvägen 8

302 62 Halmstad

SAKEN

Edition

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2020-02-27 i mål Ö 1738-20

Målet föredras.

Högsta domstolen, som berett parterna och Entral AB tillfälle att yttra sig över den preliminärt formulerade frågan, fattar följande

BESLUT

Högsta domstolen beslutar att tillställa Europeiska unionens domstol begäran om förhandsavgörande enligt **bilaga A** till detta protokoll.

Högsta domstolen förordnar att målet ska vila i avvaktan på EU-domstolens ställningstagande.

Malin Persson

Föredraget 2021-04-15

Lämnat för expediering 2021-04-15

Ann-Christine Lindeblad

BILAGA A
PROTOKOLL
2021-03-02

Mål nr Ö 1750-20

BEGÄRAN OM FÖRHANDSAVGÖRANDE

Twistemålet i tingsrätten

1. Norra Stockholm Bygg AB (Fastec) har för Per Nycander AB (Nycander) utfört en entreprenad för nybyggnad av ett kontorshus. De som arbetade i entreprenaden registrerade sin närvaro i en elektronisk personalliggare. Personalliggaren tillhandahölls av Entral AB på uppdrag av Fastec.
2. I tingsrätten pågår tvist om ersättning för den utförda entreprenaden. Fastec har yrkat att Nycander ska betala drygt två miljoner kr jämte ränta för vad bolaget menar är resterande betalning som ska utgå. Nycander har bestritt yrkandet och invänt att Fastec inte har lagt ned all den tid som Fastec begär betalning för.

Editionsyrkandet i tingsrätten och hovrätten

3. Under tvistemålets handläggning i tingsrätten yrkade Nycander att tingsrätten skulle förelägga Entral att förete den aktuella personalliggaren för perioden den 1 augusti 2016 till den 30 november 2017, i första hand i omaskerat skick och i andra hand med maskering av personnummer. Som grund för detta yrkande om edition gjorde Nycander gällande att Entral innehade personalliggaren och att den kunde ha betydelse som bevis. Med uppgifterna i personalliggaren vill Nycander motbevisa att Fastecs personal varit på plats i den omfattning som det bolaget gör gällande.

Dok.Id 201545

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadamstolen.se	

4. Entral överlämnade åt tingsrätten att besluta om personalliggaren skulle företes. Fastec bestred däremot Nycanders editionsyrkande och invände främst att yrkandet kom i konflikt med artikel 5.1 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (den allmänna dataskyddsförordningen). Bolaget hänvisade till att personalliggaren innehåller personuppgifter som hade samlats in i syfte att Skatteverket ska kunna kontrollera verksamheten och att det inte är förenligt med detta ändamål att lämna ut uppgifterna.

5. Tingsrätten förelade Entral att förete personalliggaren för entreprenaden avseende den aktuella perioden i omaskerat skick. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Editionsmålet i Högsta domstolen

6. Fastec har överklagat hovrättens beslut och yrkat att Högsta domstolen i första hand ska avslå Nycanders yrkande om edition och i andra hand ändra hovrättens beslut på så sätt att personalliggaren ska utges i anonymiserad version så att personuppgifter inte kan utläsas. Bolaget har framhållit att uppgifterna i personalliggaren inte ska lämnas ut eftersom de registrerades intresse av personlig integritet väger över Nycanders intresse av att få del av personalliggaren.

7. Nycander har motsatt sig att hovrättens beslut ändras och gjort gällande att bestämmelserna om edition i rättegångsbalken ger Entral rätt att vidarebehandla personuppgifterna i personalliggaren för att följa domstolens beslut om edition samt att bolagets intresse av att ta del av handlingen väger över andra motstående intressen.

8. Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd.

Den rättsliga regleringen*Skatteförfarandelagen*

9. Enligt 39 kap. 11 a–c §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) ska den som bedriver byggverksamhet i vissa fall föra en elektronisk personalliggare. I denna ska dokumenteras nödvändiga identifikationsuppgifter för de personer som är verksamma i näringsverksamheten. Skyldigheten ligger i första hand på byggherren, men byggherren kan ge en självständig näringsidkare i uppdrag att sköta personalliggaren. Enligt 12 § ska personalliggaren hållas tillgänglig för Skatteverket.

10. Vilka uppgifter som personalliggaren ska innehålla framgår av 9 kap. 5 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261). Den ska innehålla bl.a. namn och personnummer för de personer som är verksamma i näringsverksamheten samt tidpunkt då respektive persons arbetspass påbörjas och avslutas.

11. Av förarbetena till lagstiftningen framgår att personuppgifterna i personalliggaren behövs för att avstämning ska kunna göras vid Skatteverkets kontrollbesök. Det grundläggande syftet med detta är att minska förekomsten av svartarbete och skapa sundare konkurrensförhållanden. Den rättsliga grunden för behandlingen av personuppgifterna är att den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som på detta sätt åvilar den personuppgiftsansvarige, dvs. att föra personalliggare. (Jfr artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen; se vidare prop. 2017/18:82 s. 41 f.)

Editionsplikt enligt rättegångsbalken

12. Bestämmelser om skriftliga bevis finns i 38 kap. rättegångsbalken.

13. Enligt 38 kap. 2 § första stycket är den som innehar en skriftlig handling som kan antas ha betydelse som bevis skyldig att förete handlingen.

14. Undantag från denna editionsplikt föreskrivs i bl.a. 38 kap. 2 § andra stycket. Som undantag gäller att vissa befattningshavare inte får förete en skriftlig handling om dess innehåll kan antas vara sådant att innehavaren inte får höras som vittne om den. Detta undantag tar sikte på advokater, läkare, psykologer, präster och andra befattningshavare som har anförtrotts uppgifter under sin yrkesutövning eller motsvarande. Omfattningen av editionsplikten korresponderar på så sätt med skyldigheten att vittna i rättegång.
15. Om någon är skyldig att förete en skriftlig handling som bevis, får rätten enligt 38 kap. 4 § förelägga honom eller henne att förete handlingen.
16. Editionsplikten i rättegångsbalken syftar till att den som är i behov av en skriftlig handling som bevis ska få tillgång till handlingen. Ytterst handlar det om att säkerställa att den enskilde ska kunna komma till sin rätt när det finns ett befogat bevisintresse.
17. Den processrättsliga utgångspunkten är att prövningen av frågan, om någon ska förpliktas att förete en handling, ska omfatta en avvägning mellan bevisningens relevans och motpartens intresse av att inte lämna ut uppgifterna (jfr ”Loggfilerna” NJA 1998 s. 829). Vid prövningen beaktas som princip inte om information i handlingen är av privat natur eller om andra personer har intresse av innehållet i handlingen, utöver vad som kan följa av de särskilt föreskrivna undantagen (jfr ”Mötesanteckningarna” NJA 2020 s. 664 p. 12).

Den allmänna dataskyddsförordningen

18. Enligt artikel 5.1 b i den allmänna dataskyddsförordningen ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål.

19. Behandling av personuppgifter kan enligt artikel 6.1 c vara laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Enligt artikel 6.3 ska denna grund för behandlingen fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. I artikel 6.3 andra stycket anges att medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

20. Vidare anges i artikel 6.4 att om en behandling, för andra ändamål än det ändamål för vilket personuppgifterna samlades in, inte grundar sig på den registrerades samtycke eller på unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1, så ska den personuppgiftsansvarige för att fastställa huruvida behandling för andra ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in beakta vad som anges i led a–e. Ett ändamål som får skyddas enligt artikel 23.1 är rättsväsendets oberoende och rättsliga åtgärder (led f).

Behovet av förhandsavgörande

21. Målet i Högsta domstolen gäller frågan om edition av en personalliggare som innehåller personuppgifter som har samlats in huvudsakligen för skattekontroll. Om Högsta domstolen beslutar om edition, kommer det bolag som innehar personalliggaren, Entral, att vara skyldigt att lämna ut denna för att fullgöra en rättslig förpliktelse som syftar till att tillgodose Nycanders intresse av att föra bevisning.

22. Bestämmelser om editionsplikt utgör processrätt. Unionsrätten ställer vissa krav på den nationella rättsordningen när det gäller effektivitet och likvärdighet. Utgångspunkten är dock att det råder processuell autonomi för medlemsstaterna, i den utsträckning det inte har antagits särskilda unionsrättsliga regler på området.

23. Det som sägs i artiklarna 6.3 och 6.4 i den allmänna dataskyddsförordningen om bl.a. proportionalitet torde innebära vissa unionsrättsliga krav på den tillämpliga nationella rättsordningen. Mot bakgrund av principen om medlemsstaternas processuella autonomi aktualiseras i målet frågan om detta gäller även för nationell lagstiftning om editionsplikt.

24. Om artiklarna 6.3 och 6.4 i den allmänna dataskyddsförordningen ställer krav också på nationella processuella regler om editionsplikt, inställer sig två frågor. Som framgår av det föregående gäller som utgångspunkt i svensk processrätt att editionsplikten omfattar en avvägning mellan bevisningens relevans och motpartens intresse av att inte lämna ut uppgifterna. Mot bakgrund av vad som i de aktuella artiklarna sägs om proportionalitet behöver det för det första besvaras om förordningen innebär att hänsyn ska tas även till de registrerades intressen vid bedömningen av huruvida edition ska beslutas rörande en handling med personuppgifter. Om så är fallet uppkommer den andra frågan, nämligen om unionsrätten då också ställer några krav på hur denna bedömning närmare ska göras.

25. Högsta domstolen anser att det inte är klart eller klarlagt hur den allmänna dataskyddsförordningen ska tolkas i dessa avseenden. Det finns därmed skäl att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen.

Begäran om förhandsavgörande

26. Högsta domstolen begär att EU-domstolen genom förhandsavgörande besvarar följande frågor.

1. Innefattar artiklarna 6.3 och 6.4 i den allmänna dataskyddsförordningen krav också på nationell processrättslig lagstiftning om editionsplikt?

2. Om svaret på fråga 1 är ja, innebär den allmänna dataskyddsförordningen att det vid bedömningen av frågan om edition ska beslutas rörande en handling med personuppgifter även ska tas hänsyn till de registrerades intressen? Ställer unionsrätten i så fall några krav på hur denna bedömning närmare ska göras?